

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ YAYINLARI
PUBLICATIONS DE LA FACULTÉ DES LETTRES DE L'UNIVERSITÉ D'ISTANBUL

I

TARİH SEMİNERİ DERGİSİ

TRAVAUX DU SÉMINAIRE D'HISTOIRE

1

1937
İSTANBUL
MİLLÎ MECMUA BASIMEVİ

Türklerin Ana Yurdu ve Irkı mes'elesi[*]

Ötedenberi devam edip gelen umumî telâkkî, Türk ana yurdunun Altayların şarkı ve bilhassa Çinlilerin Tatan dedikleri mıntaka ve bugünkü Mogolistan havalisi olduğu merkezinde idi. Bu telâkkiden tabiatile Türklerin de bu mıntakaların diğer otokton kavimleri ezcümle Tonguzlar, Mançular ve Mogollar gibi sarı ırka mensub oldukları neticesi çıkarılıyordu.

Garb âleminin bu suretle, Türkleri Mogollarla bir ırktan saymaları, on sekizinci asrın ikinci yarısından itibaren umumileşmiştir. Bu asrın şöhretli müelliflerinden *Joseph de Gignes* tarafından 1756-1758 tarihleri arasında Türk ve Mogol tarihine aid olmak üzere neşredilmiş olan (Hunların, Türklerin ve Mogolların tarihi) unvanlı beş cildlik eser, bu telâkkinin yerleşmesinde olduğu kadar umumileşmesinde de müessir olmuştur.

College royal (Kollege de Franse) daki dersleri ve bilhassa 35 sene muntazaman devam eden *Journal des savants* daki neşriyatile büyük bir şöhret kazanmış olan Deginyi'nin, Çinin mukaddes kitaplarından *Şu-King*'in *Gaubil* tarafından yapılan tercemesi üzerine yazdığı kıymetli haşiye ve tetkiklerle Çin tarihi hakkındaki derin vukufunu da isbat etmiş olması, kendisini Asya ve bilhassa Türk ve Mogol tarihinde büyük bir otorite tanıttırması olduğundan onun Türkleri Mogollar ve Mançolarla aynı ırktan sayan yanlış iddiası, cihanşümul bir mahiyet almıştır.

Deginyi'yi ve ondan evvel ve sonra Türk tarihi hakkında yazı yazan garbli müellifleri bu yanlışlığa sürükleyen şark menbalarının yanınında

[*] Tarih O. profesörü Şemseddin Günaltay tarafından İstanbul Üniversitesinin 1936-1937 senesi umum fakülteler profesör ve talebelerinin huzurile verilmiş açılış dersi.

Mogollar devrinde (İlhan Mahmud Gazan)ın emrile İranda yazılmış olan *Camiüttevarih* adlı meşhur eser bulunuyordu.

Cengiz'in torunu ve dördüncü halefi *Mengü Kaan*'ın 1252 tarihinde, İranda *Alamut*'da oturan batını (Şeyhülcebel) lerile Bağdattaki Abbasi halifelerini ortadan kaldırmağa memur ettiği kardeşi *Hülâgû*, bu muvaffakiyetle den sonra İranda İlhaniler saltanatını tesis etmişti. Bu saltanat, tarihî medlere ve Ahamanişlere dayanan bir hıttada kurulmuştu. Firdevsinin rengin kalemi, bu ülkenin tarihini ve eski şehinşahlarını, Pişdadiyan, Keyaniyan, Eşkâniyan ve Sasaniyan tabakaları çerçevesi içinde ebedileştirmişti. Bundan dolayı Mogol hükümdarlarının maddî varlıkları bu eski hükümdarların canlı ve şanlı hatıraları yanında pek sönük kalıyordu.

İlhaniler islâm dinini, İran dilini aldıktan sonra daima şanlı mazileri, eski şehinşahlarla iftihar eden mahkûm İranlılar karşısında küçüldüklerini hissetmeğe başlamış, kendileri için de maziye doğru uzanan şanlı bir tarih tertib ettirmek lüzumunu duymuşlardı.

Mogol prens ve ümerası, islâm dinini kabul ettikten sonra İranlılarla ihtilâtları çoğalmış ve bu zamandan itibaren bu lüzumu daha büyük bir şiddetle duymağa başlamışlardır.

İlhangüdar Ahmed'in asrın büyük tabiblerinden Kutbüddini Şirazi ile kardeşi Kemaleddinin tesirleri altında müslüman dinini kabul etmesi, yalnız İlhanilerle Mısır Türk sultanı Klâdun arasında baş gösteren harbi durdurmamış, İranda da Selçukiler devrinde parlayan hareketin tekrar canlanmasına yol açmış ve Mogol zadedânının İranlılarla kaynaşmasına, İran ve islâm kültürünü almalarına yol açmıştır. Bu hal onlarda Mogollar içinde Şehnamevari bir zafernameye ihtiyaç lüzumunu bir kanaat haline getirmişti.

Bu lüzumu en iyi his ve takdir eden İlhan Gazan (1304 - 1293), veziri Ebülfadl Reşideddini Cengiz hanedanı için, Firdevsinin Şehnamesi tarzında tertib edilecek manzum zafernameye esas olacak bir tarih kitabı yazmağa memur etti. Gazanın veziri bu büyük işi başarabilecek evsafı hazdi. O yalnız İran saraylılarının korkunç entirikalarına vakıf, fettan, hud'akâr bir siyasi değil, aynı zamanda hazakatli bir tabib, Arab, Acem, Türk, Mogol ve belki de Çin dillerine vakıf, kalemi kuvvetli bir edib idi [1]

[1] Lucien Leclercs

Tarih, Teoloji, metafizik gibi sahalarda da geniş malûmatı haizdi.

Fakat, Şehnamenin ilk insan saydığı *Kiyummers*'e dayanan hükümdar silsileleri yanında Mogolların mazisi (Yesukay Bağator) dan öteye geçemiyordu. Çünkü Mogollar, Asyanın diğer kavimlerine nisbetle Cengizin zuhuruna kadar şerefli bir varlık gösterememişlerdi.

Filhakika Şarkî Asyanın eski kavimlerine dair esaslı malûmat veren Çin tarihlerinde Mogolların mazisine şerefli hiçbir hatıra kaydedilmemiştir. Hattâ bu kavmin adına ancak *Tang* sülâlesi tarihlerinde yani milâdî altıncı asırda tesadüf edilmektedir. Çin vekayinameleri, Tanglar devrinde yani milâdî altıncı asırda ilk defa bahsettikleri Mogolları, *Oron* ırmağı cenubunda dokuz oymaktan mürekkep olarak göstermekte ve *Mong-Şi-Vey* adını verdikleri bu oymakların Türk beylerine çobanlık ettiklerini haber vermektedirler.

Bu kayıtlardan anlıyoruz ki Türklerin Hingan dağlarından Oral dağlarına kadar uzayan sahaya hâkim bir imparatorluk yaşattıkları ve zamanımıza kadar gelen abidelerin şahid olduğu mütemedd'n bir hey'oti içtimaiye haline yükselmiş buldukları zamanlarda yani altıncı ve yedinci asırlarda Mogollar, pek iptidâî insanlardan müteşkil ve klân hayatı süren oymaklar halinde yaşıyorlardı. Eserini Mogol hükümdarına takdim eden Reşideddinin (Mogol) lâfzının (Fürumande) ve (sadedil) yani hödük manasına gelen *Mongol* muharrefi bulunduğunu kaydetmesi de, Mogolların içtimaî seviyelerini pek güzel göstermektedir. Orhun kitabelerinde Mogollardan bahsedilmemiş olması da yedinci ve sekizinci asırlarda bunların zikre değer bir kıymetleri olmadığını ayrıca teyid etmektedir.

Fakat, İlhan Gazanın, şehnameye muadil bir Mogol tarihi vücade getirilmesini emrettiği zamanda yani Mogolların hemen bütün Asyaya hâkim oldukları devirde Mogollar için tarihin karanlıklarına gömülecek şanlı bir resebname ve bir tarih uydurmak, pek o kadar müşkül bir iş değildi: Bunun için bir esas da mevcuddu. Cengizin varis olduğu Türk illerinde bu kahraman milletin, mazin n karanlıklarına gömülen şanlı destanları terennüm ediliyordu. Bu destanı Mogollara mal etmek, bu suretle şahname kahramanlarını def'atle yenerek İrana hâkim olan (Efrasiyab)ı yani Alp Ertunga da denilen Oguz hanı Cengizin ceddî yapmak bir mehareti kalemiyeden başka bir şey değildi. Bu mehareti göstermek bir yahudi dönmesi

olduğu rivayet edilen Reşideddin için müşkil bir iş olamazdı.

O zamanın şöhretli şairlerinden (Kaşanlı Şemseddin) ile Seyhun boyları Türklerinden (Binakentli Ebu Süleyman) ın verdikleri malûmata göre, Gazan han, Reşideddini bu vazifeye memur ederken maiyyetine Türk tarih ve an'anelerini çok iyi bilen (Alp Pulad) ile beraber bir takım uygur kâtibler terfik etmişti. Çince *Çeng - Siang* unvanını taşıyan (Pulâd), Kubulây kaan tarafından İlhaniler sarayına memur edilen büyük kumandanlarından idi. O esnalarda bir vazife ile İrana gelmiş olan ve Çin ve kayınamelerini bilen *Li - Ta - Tsü* ve *Yuk - sun* adlı iki âlim de bu vazife ile tanzim edilmişlerdi.

Reşideddin, Cengiz'n nesebini, (Alp Pulâd) ile (Uygur) kâtiplerinden öğrendiği Oguz destanına bağlamak suretile Mogollar için, bir silsile tanzim etti. Bu suretle şanlı hatırası, asırlar arasında devam edip gelen Türk milli an'ane ve destanı Mogollara mal edilmiş, Mogollarla Türkleri bir ırktan sayan yanlış telâkkinin temeli atılmış oldu.

Bu suretle yazılan *Camiüttevarihî* esas tutarak *Firdevs'inin* şehnamesine nazire olmak üzere Mogollar için bir zafername tanzimine memur edilen *Fergane* Türklerinden Şemseddin Kaşatı, zafernamesinde bu macerayı safiyetle anlatırken Mogol adından bahsetmemesi ve bütün bu eski tarihin Türklere aid olduğunu tasrih edecek yolda idarei kelâm etmiş bulunması milli duygularının uyanıklığına delâlet eder.

Bu zamandan sonra şarkta, müslüman dünyasında tarih yazan müellifler, ana menba saydıkları *Camiüttevarih*in bu bahislerini aynen almış, bu suretle Mogollarla Türklerin ırkan bir oldukları hususu bütün kitaplarda yer tutmuş, bu kitablara esas edinen gaybî müellifler de tabiatile aynı hataya sürüklenmişlerdir.

Reşideddinden sonra gelen müverrihlerden (*Zübdetüttevarih*) müessisi (Hafız Ebrü), (*Mallaussa'deyn*) sahibi (Kemaleddin Abdürezzak), (*Ravzatüssefa*) mübdii (Mirhand), (*Tarihi Güzide*) münşisi (Hamdullahilmüstevfa) ve nihayet (Şecerei Türkiye) muharriri (Ebülğazi Bahadır) hep Reşideddinin bu yanlış temelini esas tutmuşlardır.

Emsaline nazaran bu gibi bir tahrifi hiç müsteb'ad görmemeliyiz. Müslüman Asyada galip Cengiz'n nesebini, Türk hakanlarına rapteden gayretkeşlere mukabil, Budist Çinde de aynı galibin nesebini Tibet hükümdarları

yani Dalaylamalar vasıtasile Hintli (Sakyamuni Budha) ya çıkarılmıştır.

Filhakika Budizmi kabul etmiş olan Mogollardan Ordus oymağı prensi olan *Sanan Setzeur*, 1662 de yazmış olduğu (Mogol Hadun Togucu) yani Mogol hanlarının tarihi adlı eserinde bu mahareti göstermiş; (Dalay-Subin) namındaki hükümdarın veziri tarafından katil ve makamının gasbedildiği yolunda Tibet tarihlerindeki kayıtlardan istifade ederek (Dalay Subin) in oğullarının babalarının katlini müteakip, canlarını kurtarmak için şark taraflarına firara mecbur kaldıkları, lunların küçüğü olan *Bertecine* nin Baykal gölü civarına kadar giderek oradaki Mogolların kendisini üzerlerine prens yaptıkları ve Cengizin bu prensin sülâlesinden gelmiş olduğu yolunda bir masal uydurmuştur.

Tibet an'anelerine göre Dalaylamalar, Sakyamuni Budha neslinden oldukları için, Dalay-Subinden inen Cengiz de tabiatile (Budha) nın torunu olmuş oluyordu. Halbuki *Klaprot*'un Tibet tarihi hakkında yaptığı tedkikler, (Dalay-Subin) in ölümünden sonra, oğullarının Mogolistan'a kaçmış olduklarının uydurma bir şey olduğunu meydana çıkarmıştır.

Demek ki Mogollarla Türklerin ırkı bir münasebetleri olmadığı gibi Cengizin Sakyamuni Budha ile de bir rabıtası yoktur. Geçmiş zamanlar Türkler Mogolistan'da bir devlet kurmuşlar, fakat Türklerin buralarda görünmeleri sonradan fatih olarak Altayla in şarkına geçmelerle taşlamıştır. Burada kurdukları devlet de fatih olarak girdikleri diğer ülkelerde kurdukları devletler mahiyetinde idi.

Gerek Ebülgazinin naklettiği ve gerek Radlofun Uygurca bir metinden naklettiği Oguz destanında Türklerin ana yurdu Orta Asya yani Türkistan olduğu tasrih edilmektedir. Bu gösteriyor ki Türklerin kendileri mazinin karanlıklarına gömülen devirlerden beri ana yurd olarak Türkistanı tanıyorlardı.

Eski Çinliler de Türklerin ana yurdunu Türkistan olarak tanıyorlardı. Eski Çin an'anesinin protohistorik devirlerde Huang-Ho nehri boylarında ilk medeniyeti kuran ve Çinde hakim sınıfı teşkil eden boyların Türkistan'dan gelmiş oldukları rivayeti ile eski Çin ve Türk an'anelerini kaşılaştıran de Cignes'in Çini tufan felâketinden kurtaran Ta-Cu-Heo nun Oguz han ecedadından Dip Bakoy olduğu iddiası yanyana getirilince es'i Çinlilerin

en karanlık devirlerdenberi Türkistanı, Türk ana yurdu tanıdıkları neticesini çıkarmamak kabil değildir.

Milâddan önceki altıncı asırda Ahamanişlerin, İranın şarkındaki halkı umumî bir isim olarak Sakalar adile andıklarını biliyoruz. Bu halktan Tanrı dağları mıntakasında yaşayanlara (Saka Homa Varka) Maverâünnehir havalisinde bulunanlara Sakatyayı Taradarya, Bakteriyân mıntakasındakilere Sakatığrahoda, Hazer denizinin garb ve cenubi garbisindekilere de Saka-yart deniliyordu. Ahamanişlerden birinci Dara ve haleflerinin ordularını teşkil eden en kıymetli kıt'alar Sakalardı. Bihistun kitabelerinde görüldüğü veçhile Sakalar, geniş alınlı, dolgun çehreli, büyük burunlu, orta boylu birakisefal insanlardı. Bunlar başlarına uzun, sert ve sivri külâh, ayaklarına da bir nevi zıpka giyiyor, millî silâhları olan ok yay, balta ve yataganlarla mücehhez bulunuyor, süvarilikte ve ok atıcılıktaki meharetleriyle İran ordularının askerî kıymetini arttırıyorlardı.

Tamamile Türk tip ve kıyafetinde oldukları görülen birakisefal Sakalardan muahhar zamanlarda yani İskenderin ölümünden sonra İranda bir imparatorluk kuran Partların Türk oldukları bugün umumiyetle kabul edilmekte olduğuna göre, Türkistan içerilerine doğru olanlarının da Türklükleri evleviyetle sabit demektir. Esasen (Sealibi) büyük İskenderden sonra Horasan havalisine hakim olan halkı Türk (Tarahana) lar yani Turhanlar diye ayırmaktadır. Tarihin karanlık devirlerinde Türkistandan şimali şarkiye hicret mecburiyetinde kalmış olan ve bugün Ruslar tarafından verilen Yakut adıyla anılan Türk boylarının kendi aralarında kendilerini hâlâ Saka ismile yadetmeleri de Yakutların eski cedleri olan halkın yani eski Sakaların da Türklüğünü kat'î surette isbat etmektedir.

Millî an'ane ve Çin menabii hariç tutulduğu takdirde on sekizinci asır ortalarına kadar bu ana Türk ilinin eski tarihine dair olan bilgi, Ahamanişlere ait bazı vesikalarla eski Yunan müverrihlerin verdikleri birkaç satıra inhisar ediyordu.

Fakat Rus Çarı büyük Petro devrinden [1682 - 1725] itibaren cenubî Siberyaya sokulan Rusların buralarda buldukları tümülüslerden çıkardıkları eşyalar ilim dünyasının dikkat nazarını bu havalie çevirtti. Bu zamandan sonra gerek cenubî Siberyada ve gerek Türkistanda tesadüf edilen hadsiz, hesabsız tümülüslerden çıkarılan eşyalar, buralarda bulunan ehram şeklin-

deki akik mezarlar, mezarlar etrafındaki istihkâmlar, toprak tabyalar ile pek eski zamanlarda işletilmiş oldukları anlaşılan zengin altın, gümüş, bakır madenleri, bu havalinin tarihin karanlık devirlerinde parlak bir neolitik medeniyet devri geçirmiş olduğu yolunda kuvvetli bir zan uyandırmıştır.

Nihayet yakın zamanlarda (*Pumpelli*) nin başkanlığı ile Merv kurganlarında ve Türkistanın Aşk Abâd civarındaki Anav da yapılan ilmî hafriyat, bu zannî ilmî bir kanaat haline getirdi. Bu hafriyatta (*Pumpelli*) ye refakat etmiş olan *Huntigton*'nu Taklamakan çölünün şark ve cenup kırsımlarında yaptığı araştırmalar ile Altaylarda keşfolunan Site harabeleri, İrtiş üzerinde *Semipalatinsk* de, Yeni Sei boylarında, Tarbagatay mıntakasında bulunan arkaik Site harabeleri, bu harabelerdeki mezarlarda daima insan iskeletleriyle beraber bulunan at başları, gem, özengi, dizgîn, eğer gibi süvarilik malzemesi, Roza markalı sikkeler, bakır aynalar, üzerleri sefinkler ve dekorlarla müzeyyen silâhlar, koç, geyik ve Ren geyiği boynuzları, nihayet mütenevvi keramikler, tarihî devirlerde geniş çöller manzarası arzeden bu sahaların prehistorik ve protohistorik devirlerde çok mamûr ve feyizli bir medeniyet merkezi olduğunu kat'i surette meydana koymuşlardır.

Bu medeniyetin neolitik safhası, milâttan önceki 6000 — 8000 arasına, eneolitik devresi 5000 — 6000 arasına, maden yani bakır devresi ise 2000 — 5000 arasına tesadüf ettiği tahmin edilmektedir.

Bütün bu keşifler, prehistorik ve protohistorik devirlerde Türkistanda birakisefal eski bir ırkın yaşamış olduğunu ispat etmekle beraber, bu kavmin tarihi kadimin yakın ve uzak şark kavimleriyle münasebetdar olup olmadıkları meçhul bulunuyordu. 35 sene kadar evvel, *Sarzec*'in aşağı Mezopotamyada Tellu mevkiinde yaptığı hafriyat, cihan medeniyetinin menşei hakkındaki tarihî telâkkileri altüst ettiği gibi ön Asya medeniyeti ile kadim Orta Asya medeniyeti ve bu vasıta ile de eski Çin ve Hind medeniyetleri arasındaki münasebet ve rabita izlerini de meydana çıkarmış oldu.

O zamana kadar bütün insanlığa hakim olan kanaat, bu günkü medeniyet temelinin Mısır ve Finikede parıldayan şimşeklerle tutuşan Yunan medeniyeti olduğu merkezinde idi. Yani cihan medeniyeti, menşe itibarile

bir Yunan mucizesi'ne bağlanıyordu. Halbuki, bu tarihten itibaren Mezopotamya'da vuku bulan hafriyat; Mısır da dahil olmak üzere; eski ön Asya milletlerine ilk kültürü vermiş olan kaynağın Sümer kültürü, Sümer medeniyeti olduğunu göstermiş oldu.

Akadların Sinear dedikleri cenubi Mezopotamya'da kadim (Ur) şehri yerinde yapılan hafriyatta meydana çıkarılan eski Sümer kralları mezarlarının, Mısırın ilk sülâlesi mezarlarına nisbetle daha kadim bir zamana ait olmaları bu neticeyi veriyordu.

Milâddan dört bin sene evvel, Fırat ve Dicle arasındaki sahanın cenup mıntakasında büyük bir medeniyet yaratan, ilk yazıyı bulan, bütün ön Asyaya yayan, Sümerlerin Mezopotamyanın otokton halkı olmadıkları kat'i bir hakikattir. Şu halde bu halk, Sinear mıntakasına nereden gelmiş ve hangi ırka mensup bulunuyorlardı?

Vuku bulan keşiflerle bizim için halen yaşayan kavimler kadar malûm Sümerler beyaz ırka mensup, geniş alınlı, dolgun çehreli, büyük burunlu, büyük ve çekik gözlü, çevik ve tıknazca bedenli, orta boylu, iltisakî bir dil konuşan bırakisefal insanlardı.

Kafaları, bedenî teşekkülleri, iltisakî dilleri itibarile Türklerin aynı olan Sümerlerin Mezopotamya'ya nereden gelmiş olduklarını gös'e en şah di de bize yad gâr bırakmışlardır. Bu şahid, Kalde *Zodiaque* denilen Sümer mıntakatülbürucudur.

Bilirsiniz ki medarı şemsin etrafını çeviren ve birer hayvana veya eşyaya benzetilen yıldız kümelerine burç denilir. Güneşin medarının etrafını çeviren bu gibi burçların heyeti mecmuasına ise mıntakatülbüruc adı verilir.

Güneşin medarı etrafındaki yıldız kümelerine birer hayvan adı ve en ve bunları kümelere ayıran ilk kavim, Sümerlerdir. Onların ibdaı olan mıntakatülbüruçta keşfedilen eserler sayesinde bugün bizim için malûmdur. Kalda *Zodiaque*'ı tetkik edildiği zaman bunun Mezopotamya semasının ilhamına göre tanzim edilmiş olmadığı kolayca anlaşılacaktır. Sümerlerin bıraktıkları Zodiyağın tetkiki, bunun arzın nısıf kürei şimalisinde 36 ve 46 arz dereceleri arasında ve Hazer denizinin şarkında yaşamış bir kavmin eseri olduğunu göstermektedir. Bu mıntakanın Türkistan olduğunu bilirsiniz.

Sümerlerin mabedlerini sun'i tepeler üzerinde kurmaları da kendilerinin yüksek mıntakadan gelmiş olduklarını göstermektedir. Demek ki milâd-

dan en aşağı dört beş bin sene evvel Mezopotamyada ilk medeniyeti kuran ve diğer kavimlerin meden mürebbisi olan Sümerler, buraya Türkistandan gelmiřlerdir.

İran yaylası üzerinden aşarak Irak mezopotamyasını fetheden Sümerler Türkistanın ilk neolitik medeniyetini garbi Asyaya getirmiş oldukları gibi, Kařgar zerinden Kansu ve şensiyeye girenler de aynı medeniyeti Asyanın diğer ucuna götürmüşler, Kapisa geçidinden Pencaba ve İnds boylarına inenler ise Hindistana sokmuşlardır.

Aurel řtein'in Ćin Trkistanında (Lop nur) lnde Kargahk ile Leu-lan arasında keřfettiđi Neolitik medeniyete aid eser, Türkistandaki ana medeniyetin Ćine dođru gidiř istikametini göstermiř olduđu gibi Anv, Nihavend, Kiř, Ur, Kargamıř, Tellhalef, Ćatal hyk, Tell Ahmer, Zencirli, Saka gözü, Kültepe, Aliřar, Bođaz köy, Arslantepe de aynı medeniyetin garbe dođru yayılıř yolunu tayin etmektedirler.

(Aurel ştein) in 1916 de şark İrandaki eski sakaların yurdu olan Seyistan havalisinde yaptđđı hafriyat ise aynı medeniyetin İnds mntakasına iniş istikametini göstermektedir.

Demek ki Ćinde ve şimalî Hindstanda ilk medeniyeti kuranlarla n Asyada yani Mezopotamyada, Suriyede ve Anadolu da ilk medeniyeti yapanların cedleri, Türkistanda müşterek bir medeniyet hüzmeleri altında yaşayan aynı kavme mensup bulunuyorlardı. Tip Alpen denilen beyaz ırka mensup bulunan bu kavim bilhassa, brakisefal olmakla temayüz ediyordu.

Eski Türk efsanelerile Ćin ve sümer efsaneleri arasında görülen hayrete řayan benzerlik bu menře birliđini teyid ettiđi gibi řimalî Ćinde, řimalî Hindde, Mezopotamyada, Suriye ve Anadolu da yapılan hafriyat verimleri de bu menře vahdetini göstermektedir. Anderson'un řimalî Ćinde (Honan) eyaletinde Yang - řao - Tsuen'de Kansu eyaletinde Tsi - Kia - Ping'da, yaptđđı hafriyat, bu noktai nazardan son derece ehemmiyetli neticeler vermiřtir. Anderson, bu hafriyatta Neolitik devir sonlarına ve Eneolitik devre aid olarak bulduđu bıçak, balta, çömlek, nakıřlı keramik ve sairinin mukayesesiyle Ćin medeniyetinin menřei Türkistan olduđu fikrini teyid etmektedir.

Pencap ve İnds boylarında hafriyat yapan (Con Marşal) ın ifadesine

göre Mohencodaro ve Harappa'da ele geçen çakmak taşından mamul silâhlar, bakır aletler ve kaplar, altın ve gümüş ziynetler, Ege vazolarını andıran mavi ve beyaz cilâlı çiniler, taştan, fildişinden ve çiniden mamul ve üzerlerinde yazı yerine kullanılmış şekiller ve hayvan resimleri bulunan mühürler, Orta Asyada, şimalî Çinde ve Mezopotamyada ve Anadoluda bulunanlara kat'î bir mümaselet arz etmektedir. Mohencodaro da elde edilen alçıdan mamul, sakallı ve birakisefal bir insanı temsil eden küçük heykel de tamamiyle Sumer tipini andırmaktadır.

Eski Hind medeniyetini keşfeden (Con Marşal) ın şu sözleri şayanı kayıttır : Hindistandaki eski medeniyet yalnız Mezopotamya ile münasebetdar olmakla kalmıyor, bu medeniyet orta ve ön Asyayı ve daha garbda şarkî Akdeniz âlemini kaplıyan büyük hars sahasının bir parçası gibi görünüyor. Türk tarih cemiyetinin bugünlerde (Alâca höyük) de yaptırmakta olduğu hafriyat verimleri ki günden güne ehemmiyeti artmaktadır - Con Marşal'ın bu noktai nazarını teyid etmektedir.

Görülüyor ki Türklerin ana yurdu olan Türksitan, Neolitik medeniyetin de kaynağıdır. Bu medeniyeti yaratan tip Alpen ibrakisefal insanlar ; Glasyeler devri sonlarından itibaren fizikî ve iktisadî amiller icbarile, şarka ve garba doğru göç etmeğe başlamış, gittikleri ve yerleştikleri yeni yurdlarında bu medeniyeti inkişaf ettirmişlerdir.

Bugünkü dersimizi şu iki maddede hulâsa edebiliriz :

1 — Türklerin ana yurdu Mogolistan değil, Türkistandır. Türklerin gerek Mogollar ve gerek sarı ırka mensup diğer kavimlerle ırkî bir münasebetleri yoktur. Beyaz ırkın tip Alpen denilen şubesine mensub olan Türkler, Altayların şarkına ve Mogolistana ancak fatih olarak girmişlerdir.

2 — Türk ana yurdu olan Altay - Hazer arasındaki saha yani Türkistan, son keşiflerin isbat ettiği üzere Neolitik medeniyetin beşiğidir. Bu medeniyeti yaratanlalar, fizikî ve iktisadî şartlar icbarile Glâsyeler devri sonlarından itibaren vakit vakit ana yurddan harice taşmış, yarattıkları medeniyeti cihana yaymışlardır.

İlk Neolitik medeniyeti yaratan ve bunu ; tarihî devirlerde şanlı örneklerini gördüğümüz azimkârane akınlarla cihana yayan ataların muvaffakiyetlerini haklı bir gururla öğrenirken, onların neslinden gelmiş olmak şerefının bize tahmil ettiği bir vazifeyi hatırlamağı unutmamalıyız. Bu va-

zife, temeli bizim olan beşer medeniyetinde bizi bekleyen şerefli mevkie bir an evvel irişmektir. Millî tarihimize şan veren büyük hamlelerin sırrı, nefse itimad ve azmü sebat ile hulâsa edilebilir. Düne kadar bir zamanlar şarklı ve bir zamanlar da garbli kafaların ördükleri ağılara takılan Türk dimağı, bizatihi işlemeye işlemeye paslanmış, bu halin meş'um neticesi ise, Türk münevverlerinde nefse itimad ve azim şimesinin sönmesi olmuştur. Başkalarının kafasile yürümenin fecaatine, millî tarihimizin düne kadar olan hali pürmelâli kadar acıklı bir misal olamaz: Düne kadar, bir zamanlar Reşideddine inanarak kendimizi Mogollarla beraber sarı ırktan saymış, bir zamanlar da (Deguignes) ve emsalinin fikirlerine kapılarak Türkün göçebelîğini, kabiliyetsizliğini söyleyip durmuştuk. Fakat bugün kendimizi ne onun, ne de bunun arkasından gidecek kadar âciz görmüyoruz. ATATÜRK'ün Türk tarih kurumuna açtığı şehrahta, ilmî metod, teknik usullere tevfikân kendi tarihimizi kendi zekâ ve mesaimizle meydana çıkarmak azmîle harekete geçmiş bulunuyoruz:

Türk dünyasının sabırsızlıkla beklediği yüksek Türk kültürünü ancak taklitçilikten kurtulmuş, ilmî metodlar dairesinde bizatihi harekete alışan Türk dimağları yaratacaklardır. Bu gibi yaratıcı zekâlar, ancak nefesine itimadı olan azimli bir nesil içinde üreyebilirler. Büyük Türk inkılâbının, üniversite islâhatının hedefleri, böyle bir nesil yetiştirmektir. Beklenen başarıcı ve yaratıcı münevver neslin p'şdarlarile karşı karşıya bulunmakta olduğum ümniyesinin verdiği sevinç ve inşirahla dersime nihayet veriyorum.

Şemseddin Sâmî